

створення Стабілізаційного фонду, збільшення інвестицій (підписання меморандумів з інвесторами, представниками великого бізнесу про зниження цін на товари та послуги), реалізація проектів Євро-2012, запровадження податкових канікул для малого бізнесу, модернізація галузей, а також розширення внутрішніх ринків.

Висновки. На нашу думку, для того, щоб національна економіка поступово виходила із кризового стану та застою, уряду необхідно проводити антикризову політику, яка допоможе розвиватися малому бізнесу (відсутність оподаткування, зменшення відсотків кредитування, усунення бюрократизму у владних структурах), розморозити все будівництво житла, взявши частину фінансування на себе та залучивши іноземних та вітчизняних інвесторів. Звісно, це лише частина проблем, з якими стикається зараз держава, проте, навіть їх вирішення дозволить поступово підняти національну економіку, набути стабільності, що є визначальним фактором для припливу інвестицій із-за кордону, та збільшити частку малого бізнесу, що є позитивним явищем для росту країни в цілому.

Перелік посилань

1. Юридичні новини online <http://news.yurist-online.com/news/kmu/1070/>
2. Сайт національного інституту стратегічних досліджень <http://www.niss.gov.ua/Table/25022009/index.htm>
3. Сайт Держкомстату www.ukrstat.gov.ua
4. Сайт Мінекономіки http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32843

Кириченко С.О.

ст.викладач ФММ, НТУУ «КПІ»

Гербеда М.В.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

В статті досліджено сутність поняття "рентабельності" та шляхи збільшення її рівня за допомогою аналізу системи показників із урахуванням зарубіжного досвіду.

The article explored the essence of the concept of "profitability" and ways to increase its level by analyzing system performance, taking into account international experience.

Ключові слова: рівень рентабельності, фінансовий коефіцієнт рентабельності, інфляційна рентабельність, резерв збільшення рентабельності.

Вступ. Підприємства агропромислового комплексу в післякризовий період

втратили свої позиції як експортерів на світовому ринку. Ціни на сільськогосподарську продукцію (зокрема зернові) знизились в порівнянні з попередніми роками і майже перед усіма підприємствами АПК стоїть одна і та ж управлінська проблема – збільшення доходів. Однак складність її вирішення полягає не тільки у правильності певних маркетингових ходів, іміджі компаній, а і у впливові на підприємство економічних, політичних та природних факторів.

Постановка задачі. Метою дослідження є визначення поняття “рентабельності” та шляхи збільшення її рівня за допомогою аналізу системи показників із урахуванням зарубіжного досвіду.

Процес підвищення рівня прибутковості підприємств АПК включає безліч нюансів, врахування різних факторів зовнішнього та внутрішнього впливу тощо, які б позитивно вплинули на оптимізацію та стандартизацію виробництва завдяки можливості реінвестування прибутку.

Результати дослідження. Класифікація показників рентабельності:

1. показники рентабельності продукції (формується на підставі розрахунків рівнів рентабельності (доходності) по показникам прибутку (доходу), відбитий в звітності підприємства);

2. показники рентабельності капіталів (формується на підставі розрахунків рівнів рентабельності в залежності від зміни розміру та характеру авансованих коштів: всі активи підприємства; інвестиційний капітал (власні кошти + довгострокові зобов'язання); акціонерний (власний) капітал);

3. показники, розраховані на підставі потоків власних грошових коштів (формується на базі розрахунку рівня рентабельності аналогічно показникам першої та другої груп, однак замість прибутку в розрахунку приймається прибуток грошових коштів).

Відповідно до класифікації показників рентабельності можна створити систему її фінансових коефіцієнтів, що знайшла своє відображення у табл. 1 [2]:

Таблиця 1

Система фінансових коефіцієнтів рентабельності

Основні класи показників рентабельності	Фінансові коефіцієнти рентабельності
Показник рентабельності, розрахований на підставі прибутку (доходу)	1. Коефіцієнт обмеженого рівня валового прибутку 2. Коефіцієнт обмеженого рівня прибутку від основної (операційної) діяльності 3. Коефіцієнт обмеженого рівня прибутку всієї діяльності підприємства 4. Коефіцієнт обмеженого рівня чистого прибутку 5. Коефіцієнт критичної рентабельності
Показник рентабельності, розрахований в зв'язку з використанням виробничих активів	1. Коефіцієнт віддачі на всю суму виробничих активів 2. Коефіцієнт віддачі на інвестований капітал 3. Коефіцієнт віддачі на акціонерний капітал
Показник рентабельності, розрахований на підставі потоків власних грошових коштів	1. Коефіцієнт рентабельності відбору 2. Коефіцієнт рентабельності союкупного капіталу 3. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу 4. Коефіцієнт обслуговування боргу

Підприємства АПК (10тис.виробництв та 43000 фермерів) в Україні мають чи не найнижчий (2,5 – 3,7%) рівень доходності серед інших галузей: обробна промисловість – 3.1-5.4%, машинобудування – 1.5-3.9%, металургія та оброблення металу – 4.6 - 9.2% [4].

За даними 2008 року урожай зернових щільно наблизився до рекордної величини (51млн. тонн 1990 рік), завдяки чому і збільшився їх експорт. Одночасно збільшенню експорту сприяло зниження попиту на світовому металургійному ринку: зменшення обсягу поставок металу із України звільнило для експортерів зерна під'їзні шляхи до морських портів. Однак на світовому ринку ціни на зернові в той час зменшилися (пшениця HRW Price ↓ на 34%) і підвищити рівень прибутковості вітчизняних підприємств шляхом збільшення обсягу реалізації за кордоном не вийшло [3].

За падінням цін на світовому ринку слідувало і зниження цін на внутрішньому. За тону фуражної пшениці 16.10.2008р. в Україні давали 580-640 грн., хоча рік назад її можна було продати за 975грн. Радіон Рибчинський – керівник аналітичної служби агентства «АПК-Інформ» – спрогнозував, що рентабельність виробництва зерна в нашій країні на кінець 2008 року мала впасти на третину [1].

Тобто виробникам даної галузі не вдається заробити і виникає абсурдна залежність: високий врожай – низька рентабельність.

Для детального вивчення рівня рентабельності потрібен комплексний економічний аналіз, алгоритм якого наведено на рис. 1:

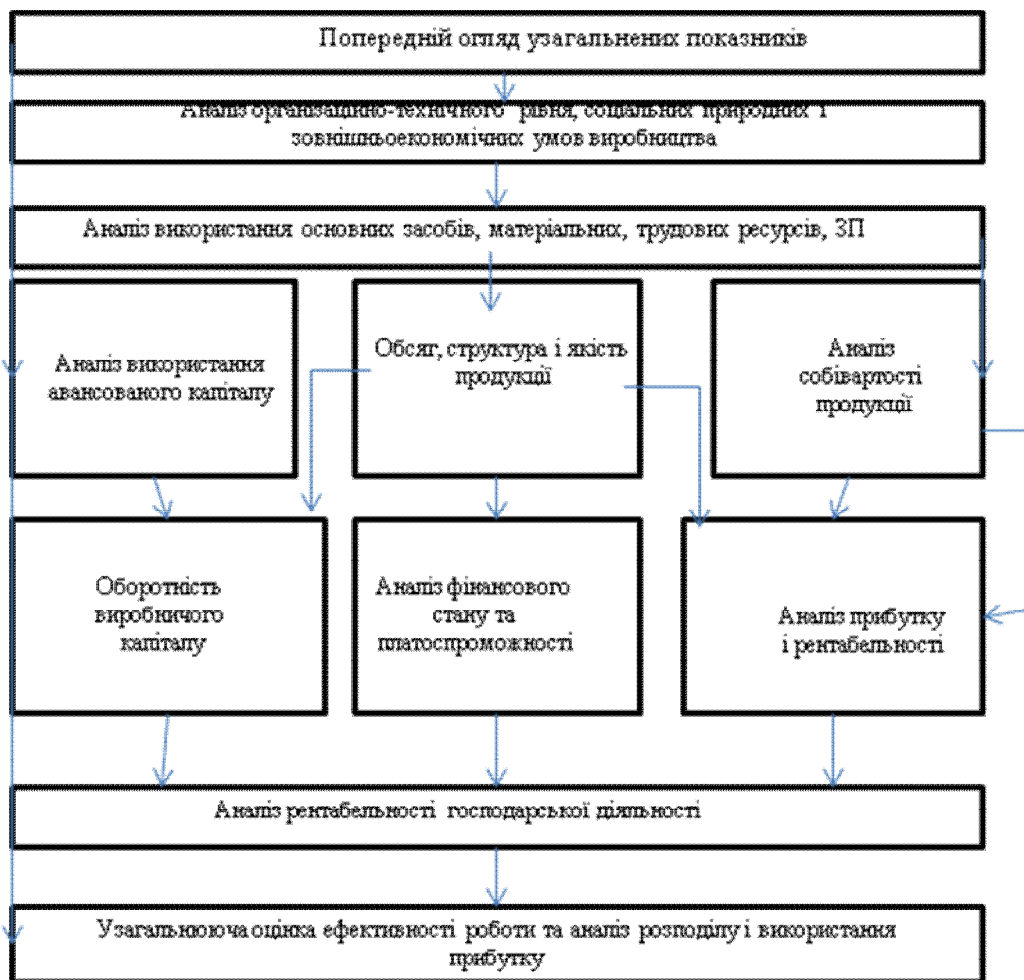

Рис. 1. Комплексний економічний аналіз, для визначення рівня рентабельності

Величина рівня рентабельності залежить від двох факторів — ціни реалізації центнера продукції і рівня її собівартості. Для визначення зміни рівня рентабельності від зміни ціни $\Delta P_{ц}$ можна скористатися формулою 1:

$$\Delta P_{ц} = \frac{C_1 - C_0}{C_1} \cdot 100, \quad (1)$$

де C_1 і C_0 — ціна реалізації 1 ц продукції відповідно у звітному і базовому роках;

C_1 — собівартість 1 ц продукції у звітному році.

Вплив собівартості на рівень рентабельності $\Delta P_{ц}$ можна визначити, віднявши від рівня рентабельності звітного року показник $\Delta P_{ц}$ або ж з формули 2:

$$\Delta P_{ц} = \left(\frac{C_1 - C_0}{C_1} \right) \cdot 100 - P_0, \quad (2)$$

де P_0 — рівень рентабельності у базовому періоді;

C_0 — собівартість 1 ц продукції у базовому періоді.

При аналізі рівня рентабельності підприємств АПК потрібно брати до уваги наступні закономірності зміни цього показника [6]:

1. За умови, що собівартість центнера продукції нижча за ціну її реалізації, то за будь-якої величини собівартості кожний процент зростання ціни

зумовлює підвищення рівня рентабельності більш ніж на один процентний пункт.

2. За одного і того ж рівня собівартості продукції кожний процент росту ціни зумовлює збільшення рівня рентабельності на одну і ту ж величину (процентних пунктів).

3. З підвищенням рівня рентабельності, досягнутого завдяки зниженню собівартості продукції, кожний процент зростання ціни забезпечує все більший приріст рівня рентабельності (процентних пунктів) порівняно з таким приростом за нижчого рівня рентабельності.

4. За однієї і тієї ж ціни кожний процент зниження собівартості продукції забезпечує прогресуюче зростання рівня рентабельності (процентних пунктів).

В умовах інфляції на підприємствах формуються інфляційний прибуток та інфляційна рентабельність. Суть цих понять полягає у тому, що п-ство отримує високі прибутки, що призводить до підвищення рівня рентабельності навіть не маючи коштів на розрахункових рахунках. Уперше це економічне явище чітко проявилось в аграрних підприємствах в 1992 і 1993 рр і полягало в тому, що спожиті оборотні фонди (виробничі фонди) включалися до собівартості продукції не за проіндексованими, а за фактичними цінами придбання, тому собівартість зменшувалась.

Однак, використавши певні резерви, можна підвищити рівень рентабельності підприємств:

1. оптимізувати структуру виробництва і реалізації продукції та поглибити рівень спеціалізації підприємства;

2. підвищити продуктивність праці та ефективність використання основних фондів підприємств;

3. зменшити витрати і знизити собівартість продукції, наприклад шляхом використання біопалива для рухомого складу ОЗ.

Для підрахунку резервів може бути використана формула 3:

$$P \uparrow R = R_B - R_\phi = \frac{P_\phi + P \uparrow P}{VPP_{\text{вi}} \cdot C_{\text{вi}}} \cdot 100 - \frac{P_\phi}{I_\phi}, \quad (3)$$

де $P \uparrow R$ – резерв росту рентабельності;

R_B – рентабельність можлива;

R_ϕ – рентабельність фактична;

$P \uparrow P$ – резерв зростання прибутку від реалізації продукції;

$VPP_{\text{вi}}$ – можливий обсяг реалізації продукції з урахуванням виявлених резервів його росту.

Висновки. Отже, досконале вивчення та аналіз рентабельності має стати вирішальним для вітчизняного підприємства, зайнятого у аграрній сфері, яке рухається екстенсивним шляхом розвитку та бажає створити імідж постачальника стандартизованої сировини. Ефективне використання резервів, удосконалення виробництва, переймання досвіду інших країн у даній сфері – ось основні заходи, які змогли б підвищити рівень рентабельності українських підприємств.

Перелік посилань

1. <http://www.АПК-Информ.ua>
  2. Карпунова С. Анализ деятельности предприятий аграрной отрасли Украины [Текст] / С. Карпунова // журнал Статус – 2009.– №4–с.16-20
  3. Простаков Г. Трещины на стальном листе [Текст] / Простаков Г. // Эксперт Украина. – 2008. – №41.–с.44-48
  4. <http://www.Держкомстат.ua>
  5. Артеменко В. Анализ стоимости логистической цепочки экспорта зерна (2009/2010 маркетинговый год) [Текст] / Артеменко В. // журнал Корреспондент – 2009.– №3 –с. 7-12
-

Мілай А.О.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Чередниченко О.О.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Пропонується модель антикризового управління підприємством, в якій основний акцент робиться на попередження кризового стану та банкрутства підприємства.

The model of crisis management, in which the emphasis is on prevention of crisis and bankruptcy.

Ключові слова: антикризове управління, ліквідність, фінансова стійкість, експрес-аналіз фінансового стану, рентабельність капіталу і продажів, ефект фінансового важеля.

Вступ. Більшість фахівці під антикризовим управлінням розуміють або управління в умовах кризи, або управління, спрямоване на вихід підприємства з кризового стану, у якому воно вже знаходиться. Ці напрямки знайшли відображення у багатьох публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених (Бланк І.О., Василенко В.О., Лігоненко Л.О., Поддєрьогін А.М., Терещенко О.О., Чумаченко М.Г., Грязнова А.Г., Аренс Е., Беляєв С.Г., Брігхем Є.Ф., Коротков Е.М., Родіонова Н.В., Стоун Д., Уолш К. та інші).

Але подібне трактування сутності антикризового управління послаблює його попереджувальну спрямованість. Таким чином, невирішеним є питання розгляду антикризового управління як процесу запобігання кризи. Тому ми вважаємо, що необхідно зробити акцент у системі антикризового управління саме на передкризову підготовку підприємства, профілактичну роботу з недопущення кризи. Реалізація набору антикризових процедур, а саме передкризова підготовка, дозволить знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій і банкрутства, підвищити таким чином ефективність діяльності підприємства.